

kiej reakcji – w obliczu dalszych radykalnych podwyżek cen energii i w kontekście zapewnień o państwowych rekompensatach – może świadczyć o zaniku naturalnego instynktu samozachowawczego, elementarnego zdrowego rozsądku czy zwykłej ludzkiej przyzwoitości. Zanik ów może też tłumaczyć powszechną, obejmującą także środowiska naukowe, obojętność wobec zjawiska Wielkiego Resetu. Wyjaśnienie tego fenomenu wymaga odwołania się do genezy ideologii krytycznych postmodernizmu, istoty ekonomii planowej socjalizmu i funkcji technologii rzeczywistości wirtualnej. Bez znajomości dynamiki tego rozległego i odległego tła nie da się dostrzec i wyeksponować wspólnego mianownika dokonujących się dzisiaj przeobrażeń nazywanych ogólnie Wielkim Resetem.

1.2. Cele badań

Główny cel opisanych tu badań stanowi teoretyczne doprecyzowanie i praktyczne skonfrontowanie trendów cywilizacyjnych i przedsięwzięć globalnych wpisujących się w Wielki Reset jako kontynuacja wielkiej transformacji ku globalnemu porządkowi świata. Realizowany od drugiej połowy XX wieku, lecz zainspirowany ideami tworzonymi od stuleci, proces globalizacji zyskuje obecnie niepowtarzalną szansę na przyspieszenie wskutek eksploataowania przez media globalnych zagrożeń klimatycznych, terrorystycznych, epidemiologicznych i wojennych. Ich przewyciężaniem uzasadnia się opracowywanie i wdrażanie architektury oraz infrastruktury kontroli globalnej⁷⁰. Za trendami i przedsięwzięciami Wielkiego Resetu stoją architektura ideologiczna i infrastruktura technologiczna, której wykorzystanie prowadzi do zmniejszenia zakresu ludzkiej wolności, samodzielności społecznej, niezależności politycznej, tożsamości kulturowej oraz niezależności gospodarczej. Najbardziej efektywnym – i efektywnym – narzędziem kontroli globalnej jest Internet, wywierający wpływ na wszystkie sfery życia ludzkiego ze względu na swoje światowe rozpowszechnienie, digitalny charakter przekazywanej informacji, interaktywność, binarną algorytmizację, konfigurację sieciową, inte-

⁷⁰ Por. J. Rickards, *Śmierć pieniądza. Nadchodzący upadek międzynarodowego systemu walutowego*, przetł. M. Lipa, Helion, Gliwice 2014, s. 52.

ligentną adaptację, a także możliwość symulacji wirtualnej oraz cyberprzestrzennego sterowania⁷¹.

Celem dodatkowym pracy jest wstępny opis transformacji poszczególnych składników cywilizacji pod wpływem czynników ideologicznych, technologicznych i ekonomicznych składających się na Wielki Reset. Jednostronna ideologia postępu⁷², technologia informacyjna oraz ekonomia sieci⁷³ przyczyniają się do podważenia tradycyjnych składników strukturalnych, regulacyjnych i funkcjonalnych cywilizacji do tego stopnia, że znane pojęcia, takie jak państwo, prawo czy polityka, zmieniają treść. Podważenie to dokonuje się w procesach digitalizacji, algorytmizacji, internetyzacji, wirtualizacji i cybernetyzacji, w tym przenoszenia ludzkich zajęć i zainteresowań z przestrzeni świata realnego do przestrzeni wrażeń i wyobrażeń – globalnie integrowanych i standaryzowanych. Ontologiczny status wrażeń i wyobrażeń otrzymują wiążące – niegdyś naturalnie, a później formalnie – regulatory postępowania człowieka, takie jak prawo czy utrwalony w kruszcu miernik wartości rynkowej, pieniądz (jednym z najważniejszych elementów Wielkiego Resetu jest wycofanie z rozliczeń pieniądza gotówkowego i zastąpienie go pieniądzem cyfrowym o czasowo ograniczonej ważności⁷⁴). W literaturze postmodernistycznej na oznaczenie tego typu konstruktów myślowych, pozbawionych odniesienia do rzeczywistości i stwarzanych na potrzeby określonej działalności, pojawiło się określenie „symulakr”. Status symulakru uzyskuje dziś cała cywilizacja określana mianem informacyjnej⁷⁵.

W pracy zastosowano podejście inter-, multi- i transdyscyplinarne, umożliwiające spójną i całościową syntezę zjawisk i problemów

⁷¹ Według Wojciecha Orlińskiego, zajmującego się wpływem technologii informacyjnych na rzeczywistość społeczną i polityczną, wraz z uzyskaniem dobrodziejstw Internetu ludzie tracą wolność wyboru, szereg praw, dostęp do informacji, prywatność, wolność słowa, pracę, kulturę i transparentność. Por. W. Orliński, *Internet. Czas się bać*, Agora, Warszawa 2013; por. też: J. Traciewicz, „*Internet. Strach się bać*”. *Straty w epoce Internetu, czyli nic już się nie da zrobić*, Spider'sWeb, <https://www.spider-sweb.pl/2014/01/internet-czas-sie-bac-wojciech-orlinski.html>.

⁷² Por. Z. Krasnodębski, *Upadek idei postępu*, Ośrodek Myśli Politycznej, Warszawa 1991.

⁷³ Por. A. Śliwiński, *Ekonomia sieci. Jak globalne sieci opanowały świat*, Iota Unum, Warszawa 2015.

⁷⁴ Por. Baader, dz. cyt.

⁷⁵ Por. J. Janowski, *Filozofia cywilizacji informacyjnej*, Oficyna Wydawnicza Politechniki Warszawskiej, Warszawa 2020, s. 117n.

globalnych. Adekwatne ujęcie i pogłębione wyjaśnienie zachodzących w rzeczywistości złożonych i wielorako uwarunkowanych zjawisk wymaga wielostronnego podejścia – trudnego i niepopularnego w pozytywistycznej koncepcji nauki, koncentrującej się na udzielaniu specjalistycznej odpowiedzi, na pytanie, jak się rzeczy mają. Konieczna jest jednak również odpowiedź, dlaczego rzeczy mają się w taki, a nie inny sposób. O ile bogate doświadczenie empiryczne pozwala opisać świat doby Wielkiego Resetu, o tyle dopiero logiczne wnioskowanie umożliwia jego zrozumienie. To ostatnie zaś zmierza do określenia przyczyn, wśród których przyczynę celową (plan budowy) wskazuje ideologia, wzorcą (program działania) wyznacza technologia, sprawczą (projekt motywowania finansowego) zaś ukazują ekonomia⁷⁶.

W odniesieniu do gwałtownej, radykalnej i rozległej zmiany świata, jaki jeszcze znamy (być może należałoby powiedzieć: jaki już tylko pamiętamy), nazwanej Wielkim Resetem, przesądzona jest odpowiedź na pytanie stawiane przez Jacka P. Laskowskiego: „Czy mamy jeszcze dość rozumu i woli, żeby tej zmianie zapobiec?”⁷⁷. Całokształt zebranych faktów i dowodów prowadzi do wniosku, że zarówno szerokim rzeszom, jak i mniejszym społecznościom brakuje niezbędnej wyobraźni i odwagi. Obecną sytuację społeczeństwa do pewnego stopnia wyjaśniają słowa Honoré de Balzaca w *Straconych złudzeniach*: „Są dwie historie: jedna urzędowa, kłamliwa, ta, której uczą, historia *ad usum delphini*; druga, historia sekretna, gdzie znajdują się prawdziwe przyczyny wydarzeń, historia haniebna”⁷⁸. Brak rozeznania w stanie świata jest natomiast głównym powodem braku odporności na pojawiające się w nim zagrożenia, które mają charakter socjalistyczny w trojakim sensie: ideologicznym, teologicznym i ekonomicznym. W istocie wydaje się, że zagrożenia te nie zostały w porę rozpoznane, opisane i wyjaśnione. Głównym celem prezentowanego w niniejszej książce przedsięwzięcia badawczego i popularyzatorskiego jest zatem rozpowszechnienie wiedzy o dokonujących się przemianach cywilizacyjnych – jak

⁷⁶ Por. M.A. Krapiec, *Metafizyka. Zarys teorii bytu*, Towarzystwo Naukowe KUL, Lublin 1988, s. 433–468; S. Mazierski, *Uogólnienia pojęcia przyczynowości*, „Roczniki Filozoficzne” 5(1957–58) nr 4, s. 153–172.

⁷⁷ J.P. Laskowski, *Przedmowa do wydania polskiego*, w: Belloc, dz. cyt., s. 19.

⁷⁸ H. de Balzac, *Stracone złudzenia*, przeł. T. Boy-Zeleński, Fundacja Nowoczesna Polska, Warszawa 2015, s. 317n., <https://wolnelektury.pl/media/book/pdf/balzac-stracone-zludzenia.pdf>.

głoszą przedstawiciele najnowszych trendów zarządzania wiedzą, pomnaża się ona najbardziej podczas dzielenia się nią⁷⁹.

Realizacja zakładanych w pracy celów wiąże się z nieuchronnymi powrotami do doświadczeń przeszłości oraz koniecznymi ocenami wizji przyszłości, zwłaszcza jeśli przybrały one postać pociągających manifestów, zastraszających raportów czy drakońskich programów sanacyjnych. Te dawniejsze bowiem (na przykład New Deal wraz z konfiskatą złota Amerykanów), jak i dzisiejsze (na przykład pakiety ratunkowe dla Grecji), zapowiadając uzdrowienie, przynoszą pogorszenie sytuacji. Prawie wszystkie wielkie programy społeczno-ekonomiczne mają zabarwienie socjalistyczne i są ukierunkowane technokratycznie.

Przypomnijmy kontekst amerykański: „Pierwszą decyzją jaką podjął Roosevelt po przejęciu władzy 4 marca 1933 roku – pisze Song Hongbing – było natychmiastowe zamknięcie krajowego systemu bankowego na okres 10 dni. Po raz pierwszy w historii Ameryki przez okres 10 dni, cała gospodarka znalazła się w sytuacji, w której pozabawiono ją banków i waluty. 11 marca Roosevelt wydał rozporządzenie wykonawcze nakazujące w imię ratowania amerykańskiej gospodarki zaprzestania przez banki wymiany złota. 5 kwietnia wydano z kolei rozporządzenie nakazujące wszystkim obywatelom amerykańskim zwrócić posiadane przez siebie złoto, które rząd zadeklarował się odkupić po narzuconej z góry cenie 20 dolarów i 67 centów za uncję. Poza numizmatami i złotą biżuterią, posiadanie przez Amerykanów złota w każdej innej postaci było zagrożone karą 10 lat więzienia i grzywną 250 tys. dolarów”⁸⁰. Dwie dekady przed tą decyzją Hilaire Belloc napisał, że „ścieżka konfiskaty to jedyna droga, na której socjaliści mogą spełnić swój cel”⁸¹. Należałoby jednak powiedzieć, że nie tyle mogą, ile usiłują cel ów spełnić, jest on bowiem nieosiągalny. Wiele z przedstawianych niżej faktów i dowodów oraz ustaleń i wnioskowań wskazuje na socjalistyczne i technokratyczne znamiona Wielkiego Resetu – poczynszy od jego głównego hasła: „Nie będziesz właścicielem niczego.

⁷⁹ Por. I. Nonaka, H. Takeuchi, *Kreowanie wiedzy w organizacji. Jak spółki japońskie dynamizują procesy innowacyjne*, przeł. E. Nalewajko, Poltext, Warszawa 2000. Szerzej na ten temat por. B. Gladstone, *Zarządzanie wiedzą, Knowledge management*, przeł. H. Debatory, Wydawnictwo Petit, Warszawa 1994, s. 95–100.

⁸⁰ S. Hongbing, *Wojna o pieniądź 4. Cisza przed burzą*, przeł. T. Sierakowski, Wektory, Wrocław 2018, s. 28.

⁸¹ Belloc, dz. cyt., s. 29.

I będziesz szczęśliwy”⁸², którego urzeczywistnienie Klaus Schwab zapowiada na rok 2030. Tym razem nie chodzi zatem wyłącznie o złoto, lecz o... wszystko, nie wyłączając wyposażenia kuchni i zawartości szaf. Wszystko ma być dostępne – jak się oficjalnie zapowiada – w drodze wynajmu z dostawą pod drzwi.

Zgodnie z przesłaniem konkursu „Nauka dla społeczeństwa”, w ramach którego powstało niniejsze opracowanie, jego celem jest zbadanie tego rodzaju zapowiedzi nie tylko pod kątem ich pochodzenia, ale zarazem przeznaczenia oraz upowszechnienie wynikających z tego obaw i nadziei. Dokładniej rzecz ujmując, chodzi o ustalenie i upowszechnienie wiedzy, komu przypadną w udziale obawy, a komu nadzieje – co wydaje się tym ważniejsze, że te pierwsze dotyczą 99% populacji, czyli tak zwanych – dla uspokojenia – interesariuszy, te drugie zaś jednon procentowej mniejszości, stanowiącej rzeczywistych beneficjentów Wielkiego Resetu. Aby taką wiedzę uzyskać niezbędna staje się obserwacja i interpretacja światowych trendów – jednak nie z wymagowanej, cywilizacyjnie neutralnej perspektywy⁸³, lecz z perspektywy cywilizacji, w której żyjemy. Próby przyjmowania sztucznego dystan-

⁸² Hasło „You'll own nothing. And you'll be happy” zwykle tłumaczone jest jako: „Nic nie będziesz posiadał i będziesz szczęśliwy”, tłumaczenie to nie oddaje jednak istoty problemu. Faktycznie chodzi tu o brak własności, nie zaś posiadania, gdyż z prawnego punktu widzenia najemca jest w posiadaniu rzeczy, lecz nie przysługują mu uprawnienia właścicielskie. Hasło to pojawiło się w prezentacji umieszczonej w mediach społecznościowych WEF w roku 2016 jako jedna z ośmiu „przepowiedni” dla świata na rok 2030. Prezentacja dotyczyła przewidywanych trendów i wydarzeń, takich jak: możliwość wynajmu wszystkich produktów, ustanowienie jednej, światowej ceny na węgiel, koniec dominacji USA na rzecz świata multipolarnego, ograniczenie roli szpitali dzięki autonomicznym pojazdom i rozwojowi medycyny spersonalizowanej, drukowanie organów zamiast ich pobierania w celu dokonania przeszczepu, zmniejszenie spożycia mięsa, przygotowanie na wzrost imigracji z powodów klimatycznych oraz integrację tej grupy imigrantów, poddanie próbie wynawanych przez Zachód wartości, zwiększenie możliwości technologii kosmicznych, a także odkrycie życia poza ziemią (por. prezentacja WEF, *8 predictions for the world in 2030*, 18.11.2016 r., <https://www.facebook.com/worldeconomicforum/videos/10153920524981479/>). Szerzej na ten temat por. C. Parker, *8 predictions for the world in 2030*, 12.11.2016, https://www.weforum.org/agenda/2016/11/8-predictions-for-the-world-in-2030/?utm_content=bufferdda7f&utm_medium=social&utm_source=facebook.com&utm_campaign=buffer.

⁸³ Taką wymyśloną perspektywę postuluje postmodernizm. Charakteryzując postmodernizm, Helen Pluckrose i James Lindsay wskazują na obecny w tym nurcie relatywizm kulturowy, czyli pogląd, że wychowanie w danym kręgu kulturowym wyklucza obiektywne spojrzenie na rzeczywistość właśnie z powodu uprzedzeń kulturowych (por. H. Pluckrose, J. Lindsay, *Cynical Theories: How Activist Scholarship Made Everything about Race, Gender, and Identity – and Why This Harms Everybody*, Pitchstone Publishing, Durham 2020).

su prowadzą do przyjęcia postawy antycywilizacyjnej – ze wszystkimi szkodliwymi tego konsekwencjami antykulturowymi, antymoralnymi czy antyreligijnymi – wyrażającej faktycznie głębokie zaangażowanie ideologiczne, po przeciwnej jednak stronie. W naukach społecznych istnieją zasadniczo dwie możliwości: albo kod cywilizacyjny będzie podczas badań świadomie respektowany, albo – pod pozorem dystansu i neutralności – nieświadomie zwalczany.

1.3. Charakter badań

Niniejsze opracowanie ma, zgodnie z zasadami projektu, w ramach którego powstało, ma podwójny charakter: analitycznego studium nad statusem Wielkiego Resetu oraz syntetycznego raportu o stanie towarzyszących mu okoliczności. Chodzi bowiem o zbadanie, czym jest owo złożone i rozległe zjawisko oraz zinterpretowanie konsekwencji, jakie się z nim wiążą. Jako że przeszłość jest już znana, a przyszłość zawsze pozostaje niepewna, ustalając status Wielkiego Resetu i stan towarzyszących mu okoliczności, nie można opierać się wyłącznie na oficjalnych zapewnieniach, lecz trzeba bazować na doświadczeniu. Wielki Reset jest bowiem czymś co po części się już zrealizowało, po części się właśnie realizuje a w jeszcze większej części dopiero ma się zrealizować.

Ujęcie problematyki Wielkiego Resetu ułatwia wykorzystanie upraszczających i uprzystępniających metafor. Zasadniczą oś zarówno dociekań ściśle naukowych, jak i popularnonaukowych interpretacji stanowi rozstrzygnięcie, w jakim stopniu Wielki Reset jest powrotem do czegoś, co już znamy z przeszłości, a w jakim – drogą donikąd, której poznać nie możemy. Pewne jest, że stanowi on wielki skok, na co wskazują przyjmowane w jego ramach założenia i plany, jak również podejmowane działania. Używane w dyskursie dotyczącym Wielkiego Resetu metafory nawiązują do głośnych prac poświęconych obecnym zmianom w układzie globalnym: Thomasa Philippona *Great Reversal*⁸⁴ [„Wielki odwrót”] i Davida Goodharta *Road to Somewhere*⁸⁵ [„Dro-

⁸⁴ Por. T. Philippon, *The Great Reversal: How America Gave Up on Free Markets*, Belknap Press of Harvard University Press, Cambridge, Massachusetts – London 2019.

⁸⁵ Por. D. Goodhart, *Road to Somewhere: The New Tribes Shaping British Politics*, Penguin Books, London 2017.